

Регіональний краєзнавчий гурток

Тема. Походження назви мого села: історичний аналіз та легенди

Мета заняття:

- Ознайомити учасників гуртка з історичними джерелами, що пояснюють походження назви населеного пункту.
- Формувати вміння працювати з картами, документами, усними джерелами.
- Розвивати навички пошукової діяльності та критичного мислення.
- Виховувати повагу до рідного краю, його історії та культурної спадщини.

Обладнання: карта району / області, довідники або інтернет-ресурси, записи легенд і переказів про село, старі та сучасні фото, ватмани, маркери, стікери, (за можливості) інтерв'ю старожилів.

Тип заняття: практичне заняття з елементами дослідницької роботи.

Хід заняття

I. Організаційний момент.

Керівник підготовлює гуртківців до заняття та перевіряє відвідування.

II. Актуалізація опорних знань та вмінь.

Повторення минулої теми. Коротке обговорення теми за допомогою запитань: "Що ви знаєте про історію нашого села? А про походження його назви?"

III. Основна частина.

1. Вивчення нового матеріалу.

Село Балашівка – центр Балашівської сільської Ради Березнівського району. 2169 жителів. До райцентру 16 км. До найближчої залізничної станції Моквин 32 км.

Балашівка розташована у мальовничій місцевості над річкою Комарня. Навколо – велетні ліси, які приваблюють до себе величними дубовими дібровами прозорими сосновими бурами, густими березовими гаями. Мальовничі поліські краєвиди... Безліч грибів і ягід... Лісові і синьохвилі, прозорі озерця... Чудові місця відпочинку.

На околицях росте рідкісна рослина – Азалія понтійська, оспівана в багатьох народних легендах. На Україні вона зустрічається лише в Рівненській, Житомирській та Київській областях. Азалія понтійська широко використовується в народній медицині. Лісова рослинність дуже різноманітна: дуб, граб, сосна, осика, береза, ліщина, ясен, модрина, липа, клен, черешня. Багато полуниць, чорниці, ожини, клюкви.

Серед корисних копалин найпоширеніші граніт, пісок, глина, торф, є невеликі запаси болотни залізних руд.

Край села збереглись козацькі могили, так званий "Козацький колодязь", які свідчать, що тут, за переказами, проходили бої між козаками і шведами у 1709 році.

Перша письмова згадка про село Балашівка датується 1629 роком. Назва походить від слова „білявий”, світловолосий чоловік на ім’я Біл, згодом Білаш, Балаш. Звідси й пішла назва села. Інша легенда розповідає, що пан Малинський поселив в урочищі Дворище 12 сімей із Житомирщини за покарання. Панські слуги називали цих людей „бошовниками”, тобто людьми що бушували проти панів.

Ще одна версія трактує походження назви села від слова очерет, яке в литовській та древньоруській мові звучить як балаш, то й село серед очерету – балашу – Балашівка.

Перше поселення було розташоване близько 500 м. на північ від сучасного села, в урочищі Дворище, яке згодом згоріло.

За історичними джерелами в середині XVIII століття село відносилось до володінь поміщика Адама Бюльського. З письмових джерел відомо, що 15 лютого 1750 року було виділено 258 квадратних сажнів землі на правах оренди під будівництво церкви святого апостола Івана Богослова.

На кошти поміщика Адама Бюльського в 1755 році було збудовано першу церкву, яка прослужила на потребу мешканцям села майже століття. У 1799 році село мало 65 дворів, 376 жителів.

За переписом 1839 року в селі проживало 357 чоловіків та 352 жінки. В середині XIX століття село належало поміщику Михайлу Корженівському,

який за свій рахунок збудував церкву в 1850 році бо попередній храм був уже старенький. Храм був збудований без єдиного цв’яха. В цей час священником був Ненадкевич Феофан Максимович, а псаломником Табаковський Григорій Павлович. До церкви апостола Івана Богослова була приписана церква Введення в селі Лінчин і прихожани з села Михалин.

На початку XX століття село належало Марку Малиновському. За випас худоби, збирання в лісі ягід, грибів, заготівлю дров мусили платили податі. В 1907 році в селі нараховувалось 118 дворів та проживало 472 чоловіки 443 жінки. Цього ж року в село Балашівка був направлений в церковно – приходську школу вчитель Григорій Дунаєв.

. Під час століпінської аграрної реформи відбулося масове переселення на хутори, виникають навколо села такі хутори, як Селище, Зубов Стан, Вигін Другий, Ведмежа, Ладо Ліс.

Як тільки на Рівненщину долетіла звістка про перемогу Лютневої Буржуазної революції в Петрограді, по містах Рівненщини відбулись багатолюдні мітинги. Ця звістка докотилась і до селян Балашівки. Відомо, що під впливом революційної пропаганди та агітації селяни Рівненського повіту самовільно захоплювали поміщицькі землі, рубали ліси.

Протягом 1918 – 1920 роках село переходило під контроль то Петлюри, то більшовиків. В липні 1920 році радянські війська знову зайняли Балашівку, але радянська влада була повалена польськими військами в жовтні 1920 року. Наступив майже двадцятирічний період тяжкого соціального і національного гніту.

В 1925 році був прийнятий Сеймом закон про парцеляцію і осадництво. За цим законом державні землі розбивалися на дрібні ділянки (парцели) і продавалися. Тому у Балашівці кращі землі належали польським осадникам.

В часи польської окупації, в селі працювала чотирьохкласна школа з польською мовою навчання.

В червні 1941 року село Балашівка було окуповано фашиською Німеччиною. У селі було насаджено фашиські порядки. Більш як шісдесят чоловік було відправлено до Німеччини. Частина чоловіків пішли до лав Радянської Армії, а декілька у партизани. Під час війни німці мали намір спалити село, але завдяки німецькому офіцерові село було врятоване. Під час перестрілки між партизанами та німцями в урочищі Березова волока було поранено німецького офіцера який прийшовши на хутір Ладов ліс, попросив допомоги. Серед мешканців хутора знайшовся один

сміливець, це Боровець Андрій, який прикрив його сіном і привіз у селище Березно. Саме цей офіцер вирішив віддячити балашівцям. В той час коли пів-Балашівки вже палало, а жителів зганяли до хлівів, щоб спалити. У небі з'явився вертоліт, який приземлився на околиці села. Із літака вийшов той самий офіцер, який дав наказ відпустити мешканців села. В 1944 році в урочищі Остиж відбулася спроба бандерівців зупинити радянські війська, які в січні звільняли територію Балашівки від німецьких фашистів. Село Балашівка було звільнено 7-го січня 1944 року. Після війни на території села точились бойові сутички між бандерівцями та радянською армією. Завдяки наполегливій праці жителів села, село відродилось, розбудувалось і нині процвітає.

В 1945 році було організовано початкове навчання, створено один клас, а навчання проводила Вознюк Ганна Петрівна.

Протягом 1950 – 1951 роках в селі відкрито семирічну школу. В школі вже навчається 300 учнів.

У 1957 році за кошти колгоспу збудовано нову восьмирічну школу, а в 1958 році вона стає десятирічною.

В 1950 році в селі Балашівка було створено колгосп "Червона зірка". Першим головою колгоспу був Іванчук Леонтій Федорович. В 1955 році колгосп був об'єднаний з Михалинським колгоспом імені Гречухи, після чого став називатись колгосп імені Свердлова, а в 1960 році до його складу увійшов одноіменний колгосп села Яцьковичі.

В 1957 році в селі було збудовано нову, дерев'яну школу, яка була просто розкішною серед інших будівель села. Через рік в 1958 році в селі створено лісництво з метою охорони лісів. В 1968 році працівники відділення зв'язку святкують своє новосілля. Ця будова і до тепер стоїть у центрі села.

В 1977 році було збудовано прекрасну нову лікарню яка і до тепер надає послуги мешканцям села. Тут працюють ввічливі, хороші, щирі люди, які в будь-який момент готові прийти на допомогу. Велику допомогу мешканцям села надає аптека, яка була збудована в 1978 році. Місцева влада в 1986 році вирішила ще одну проблему мешканців, було збудовано дитячий садок.

22 жовтня 2003 року до села підведено голубе паливо.

29 грудня 2003 року було здано в експлуатацію нову асфальтну дорогу Березно – Балашівка.

2. Робота з історичними джерелами

Гуртківці отримують матеріали: перші письмові згадки про село, уривки з літописів, архівів, мапи різних років.

Перед ними постає завдання: Визначити, як змінювалася назва села в різні періоди та знайти найдавнішу форму назви.

3. Практична робота в групах

Гуртківці діляться на 4 групи. Кожна група отримує ватман і їх завдання полягає в тому, що кожна група має створити плакат «Звідки походить наша назва?», підкресливши:

- історичний варіант,
- легендарний варіант,
- найбільш ймовірне пояснення.

IV. Підсумок заняття

Групи презентують свої висновки.

Учитель робить узагальнення: назва села — це важливий елемент історичної пам'яті. Її можна дослідити через документи, карти, усні свідчення та природні особливості місцевості.